

Iztok Osojnik

Ein Feld Insel in Berlin

Ein Feld Insel u ovom je slučaju lađa iz Bauhausovih brodogradilišta,
ovalna, privezana uz mol na Lehniner Platzu,
slična brzom automobilu i s pramcem, već prije rata, okrenuta prema nadolazećem dobu,
koje se s oceana dovuklo poput vjetra,
vjetra što ga je slomio nacizam. Prošlost, odmahnuo bi netko rukom.
Ali, je li doista tako?
Što znače riječi koje je u nedjelju dopodne u Schaubühne
izgovorio *starac s gore*, koja se naziva Amerikom,
sjedokosi starac, Richard Rohrty,
slijepac iz Amerike
(ili nešto više?),
to naime treba zabilježiti,
mnogo se ljudi neće složiti
da riječi starca iz Amerike mogu biti građa za lirsku pjesmu,
ali ne marimo za njihovo mišljenje,
jer gdje su bili, dok je Sokrat učio kakati na kahlicu
i zapravo, gdje su danas, mudri starci poput primjerice
Richarda Rohrtyja, dakle ne bilo tko, čovjek se hvata za glavu
dok ga sluša, mudri se starac vozi svijetom i govori opasne gluposti.
Amerika je dobra, Amerika je lijepa, ostali svijet nema što ponuditi,
Amerika je demokracija, cijeli svijet valja postati Amerika (postati Elkron?),
bit će nešto više beskućnika, počinut ćemo i neku
žaljenja vrijednu pogrešku (cijenu će, dakako, nažalost platiti drugi),
ali što znači nekoliko milijuna ljudi, riječ je o demokraciji,
koju treba donijeti barbarima i primitivcima, ako treba i silom
(da nije bilo konkvistadora, u Americi ne bi bilo kršćanstva),
istina, demokracija u Americi pomalo šepa, jedan posto ljudi
ima potpunu kontrolu, ali u Americi čistač zahoda može godišnje
zaraditi dvadeset tisuća dolara i ni za pedalj nećemo odstupiti
od potpore Izraelu, istina, ponekad si dopuste previše,
ona stvar s naseljima na okupiranom teritoriju nije bila potrebna,
ali ima li tko bolji prijedlog, kako tamo srediti probleme,
da Amerika Izraelu i Turskoj ne šalje oružje,
Palestinci i Kurdi bi ih samljeli, a to nitko ne želi,
zbog nafte moramo zadržati stvari pod nadzorom,
trebamo svjetskoga policajca i dok to ne bude mogao
obavljati netko drugi, za red će se i mir brinuti Amerika,

kapitalizam ništa ne može zaustaviti a i zašto bi,
kapitalizam znači demokraciju, zaštitu temeljnih ljudskih prava,
nijedna druga kultura to ne sadrži (sjetite se Cristobala de las Casasa),
tu kritičku samosvijest, moralnu
i socijalnu odgovornost, koja ju je oblikovala zadnjih dvije stotine godina,
što dakle da čovjek uči kod drugih? Ništa.
Zapadni svijet, Amerika i djelomice Europa su ono što taj svijet treba,
teroriste valja kazniti, o uzrocima njihovih postupaka
raspravljat ćemo kasnije. I mafijaše smo najprije rastjerali
i tek potom razmišljali o uzrocima kriminala i korupcije.
Trećemu svijetu valja pružiti priliku da razvije demokraciju,
najprije mu poslati pomoć, nakon kojih će doći međunarodne korporacije.
Istina, u prvoj fazi rad neće biti dobro plaćen,
ali već u drugoj i trećoj generaciji
moći će dolično živjeti,
zašto bi to bilo pogrešno, marksizam je mrtav, vlast u rukama ljudi
iskazala se neuspješnom, uskrsavati Marxove ideje nije moderno već opasno,
mi u Americi shvaćamo da nisu zadovoljni našom vanjskom politikom,
ali zašto je moraju kritizirati, ima li netko u Europi bolje ideje,
kapitalizam je civilizacija, kritički govoriti o Americi
posljedica je anti-amerikanizma, demokracija je ono najbolje
što poznaje naš svijet, istina je, u Americi trenutno imamo poteškoća
s demokracijom, ali to je prolazno, sve će se srediti,
uvijek je tako bilo, razmišljati treba globalno, ljudi moraju imati pravo
reći ono što misle i birati onoga koga hoće. Za totalitarna društva,
fundamentaliste, barbarske tiranije, nasilna državna uređenja na ovome svijetu
nema mjesta, sredili smo razne Miloševiće i Huseine, a isto
će biti s Talibanima i Palestincima. I tako dalje.
Starac iz Amerike je osjetio negodovanje publike
i počeo se ispričavati.
Najvjerojatnije je shvatio što govori.
Gledatelji su glasno prosvjedovali, poneki su ustali
i počeli mu postavljati neugodna pitanja o trgovini oružjem,
nespretnostima u odnosima s Organizacijom ujedinjenih naroda,
nevažavanju međunarodnoga prava i dogovora,
pokoravanju Europe NATO-u, izrabljivanju Trećega svijeta.
izvozu onečišćenja, nepoštivanju sporazuma iz Kjota
i tako dalje i tako dalje.
Mudri je starac odgovarao. Kroz dvoranu su se rasuli valovi
praznih naklapanja i demagogije o demokraciji,
publika se pretvorila u Splav Meduze na olujnom oceanu.
Pojavilo se pitanje koje je spomenuti događaj pretvorilo u lirsku pjesmu,

podiglo aktualno zbivanje na višu estetsku razinu
i oblikovalo ga u vječnu metaforu
koja naravno glasi:
da li se vremena ponavljaju, ili se povijest vrti u krugu,
počinje li svakom novom generacijom sve iznova?
Zar nismo ništa naučili?
Zašto bi pravim uzorom bio Christobal de las Casas, a ne Chomsky?
Mislim da je jasno, zar ne?

Šutljivi pjesnik

Pjesnik svojega doba vrti se u kovitlacu užasa,
guta ga crni oganj zaborava i nestanka,
proždiru ga očaj i glad velikih gradova i crno sunce na sutrašnjem nebu
i sutra će se more smiriti i brodica će ploviti kao beba koja spava,
ali danas je vatra progutala zemlju i oblake,
i čovjek gleda preko svijeta i šuti,
danas je vatra progutala oblake i dječja lica i smijeh,
danas je crni petak, satovi su stali i vrijeme teče na mjestu,
i nebo je prekrilo crni oblak i sunce plaće.
Ali u jednoj točki, koje nema, u koju se ne možemo pouzdati,
jer to ne predstavlja pravilan pristup stvarima,
okotila se ovca koja zna brojati do sedam,
sjela je na kamen ispred štale, iz koje se čuju potmuli udarci kopita,
pomicanje velikih tijela i prežvakavanja mesa,
i broji dane koji se ne pomiču, stoje na miru i broje udarce panike,
koja se smirila, razbistrila poput vode, visi nepokretno u zraku i čovjek se mirno pomiče
u njenoj sjeni i promatra ovcu koja promatra njega
i čovjek baci pogled u zadnju pukotinu očaja, liže kaplje s njezinoga tijela i broji udarce
užasa,
broji udarce ludosti, koje se diže do neba,
broji i promatra ovcu, napravljenu od tuđega tijela i tuđih uspomena,
broji i gleda vladara svijeta, broji dane njegove slave i moći koji se grohoće
kao planinska vododerina i nemilosrdno proždire svojim zečjim očima
nepomaknute sekunde dana i vraća ih na pladnju smrti,
odjevene u odabrane tkanine, sašivene rukama najvećih kreatora odječe,
cipela i čizama, i smrt se šulja oko uglova i ne udari,
nego omota grad u sjenu i dan u svoju sjenu i noć osvijetli
feralima panike i užasa i smijulji se na licima nekoć simpatičnih djevojaka,
na nekoć prijateljskim licima ubojica sa smiješkom,
i čovjek se uči i njegova koža se pretvara u zid šutnje,
u žalobnu krinku i granit bezmjerne boli i očaja
i njegova će djeca ujutro hodati po travnjaku izvan njegovih dana,
rijeka će lizati njegovu uspomenu i zločinci će slaviti,
izvjesit će zastave i jesti njegove školjke i grohotat će se na njegovoj obali,
zidovi će krvariti u bijeloj boji prošlosti i na nebu će slikati zlatna
ptičja pera, i njegova će žalost šutke izjedati stijene njegovih obraza i
glodati raspuklinu muka, koji nije muk neizrečenoga, već muk na zadnjem dnu
izvan muka, jer danas šuti i sutra šuti i vjetar šuti i rijeke šute
i grad šuti i drveće šuti i ptice i televizijski zaslone šute i
računalni sustavi šute i mjesec šuti i svemir šuti i zadnji ponor svemira šuti

i plameni, koji se dignu iz vakuuma šute i pjesnik šuti,
jer danas je točka približavanja, čovjek daje sve od sebe i pjesnik današnjega doba
daje sve od sebe a ni jedan ni drugi nemaju ništa što bi vrijedilo u šutnji
tog trenutka, i čovjek odgovara svojoj šutnji, i šutnja odgovara svojoj šutnji,
i čovjek podigne lice naporedno s nebom i kišne mu kapi izbije zube
i kišne mu kapi izbije bjeloočnice i obrve, čovjek diše
i vjetar mu izdubi rupe u licu i praznina neba mu pojede oči i zemlja
proguta njegove ruke i debeli omotač kontinenta napuhne noge,
čovjek šuti na orahovom čamcu i vesla lete preko neba i čovjek plaće bez suza
i panično se dere bez glasa i goni turbinu pustoga dana i tjera dinamo crne noći
i hoda bez cilja i na povodcu za sobom vuče kamilu, klavir, sedam stolnih
računala, razrezane očne jabučice iz Aušvica, meka tijela znalaca književnosti,
štantove s mirodijama iz cijeloga svijeta i iz udaljenoga kvazara R245,
potmulu buku noći iznad ceste za Mestni Log, zavodljivi cvrkut kosova,
odjek gavranova zova, škripanje blagajničkih vrata u banci, nervozu premijera
dok potpisuje rasprodaju države, grohot zločinca,
koji preprodaje naftu, svečani sprovod međunarodnih dobrotvornih organizacija,
siktavi cinizam preprodavača dionica i burzovnih analitičara,
leti preko neba, konop se napinje na vjetru poput konopa, na kojem je obješeno rublje,
čovjek se pretvori u svinju, njegova se njuška spljošti,
duboko ispod srce se pretvori u blatnjav but
i čovjek promatra svoju sjenu,
šuti i promatra svoju šutljivu sjenu,
gleda sjenu mjeseca i sjenu vjetra,
gleda sjenu svojega srca i šuti,
pritisnut s lijeve i desne s dva svemira šutnje.
koji oboje šute,
čovjek šuti,
svemir s lijeve šuti
i svemir s desne šuti,
a čovjek šuti dalje i dalje i bez kraja,
jer netko mora šutjeti,
a zašto to mora biti baš on,
neće biti nikada jasno.

Preveo Ljubomir Stefanović